

Representation of Developments in Social Harms and Crimes Against Women on the Events Page of *Khorasan* Newspaper (from 1979 to 2010)

Masoumeh Mogheyseh: Master of Social Research, Faculty of Literature and Humanities, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran. **email:** mogheyseh1994@gmail.com

Majid Fouladiyan: Associate Professor, Department of Social Sciences, Faculty of Literature and Humanities, Ferdowsi University of Mashhad (Corresponding Author) Mashhad, Iran. **email:** fouladiyan@um.ac.ir

Hadi Khaniki: Professor, Department of Communication Sciences, Faculty of Communication Sciences, Allameh Tabatabaie University, Tehran, Iran. **email:** khaniki@atu.ac.ir

Hossein Akbari: Associate Professor, Department of Social Sciences, Faculty of Literature and Humanities, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran. **email:** H-Akbari@um.ac.ir

Elnaz Azadvari: Master of Social Sciences Research, Department of Sociology, Faculty of Literature and Humanities, Kharazmi University, Tehra. **email:** elnazazadvari@yahoo.com

Investigating how women are represented on the events page of a popular newspaper undoubtedly plays an important role in the social construction of femininity and female identity. In this article, all news related to women on the events page of Khorasan daily over a 42-year period (1979 to 2020) was collected using a census method, and the representation of women in the three main categories of victim, victimized, and perpetrator was examined. In this study, using the quantitative content analysis method, annual changes in the coverage of news related to social issues and crimes against women on the events page of Khorasan were analyzed and the annual growth trend of these news items and their fluctuations were examined. The findings show that the average annual coverage of news related to most of the injuries and crimes against women (except suicide) in Khorasan newspaper has increased significantly during the decades under study. Although this increase was not uniform and the annual growth of news coverage was accompanied by large fluctuations, the overall trend is increasing and significant throughout the period studied.

Keywords: Representation, Female Victims, Injured Women, Female Criminals, Quantitative Content Analysis, Khorasan Newspaper.

How to cite this paper: Mogheyseh, M., Fouladiyan, M., Khaniki, H., Akbari, H., & Azadvari, E. (2025). Representation of Developments in Social Harms and Crimes Against Women on the Events Page of *Khorasan* Newspaper (from 1979 to 2010). *Rasaneh*, 36(1), 33-60. [In persian]

بازنمایی تحولات آسیب‌های اجتماعی و جرایم زنان در صفحه حوادث روزنامه خراسان از سال ۱۳۵۸ تا سال ۱۳۹۹

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۰/۰۴

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۳/۱۹

نوشته

معصومه مقیسه*

مجید فولادیان**

هادی خانیکی***

حسین اکبری****

الناز آزادوری*****

چکیده

بررسی چگونگی بازنمایی زنان در صفحه حوادث یک روزنامه پر مخاطب، بی شک در بر ساخت اجتماعی زنانگی و هویت زنانه نقش مهمی ایفا می‌کند. در این مقاله، تمام اخبار مرتبط با زنان در صفحه حوادث روزنامه خراسان طی یک دوره ۴۲ ساله (۱۳۵۸ تا ۱۳۹۹) به روش تمام شماری گردآوری شد و بازنمایی زنان در سه دسته اصلی قربانی، آسیب‌دیده و مجرم، مورد بررسی قرار گرفت. در این پژوهش، با استفاده از روش تحلیل محتوای کمی، تغییرات سالانه انعکاس اخبار مربوط به مسائل اجتماعی و جرایم زنان در صفحه حوادث روزنامه خراسان تحلیل و روند رشد سالانه این اخبار و نوسانات آن بررسی شد. یافته‌ها نشان می‌دهد که میانگین سالانه انعکاس اخبار مربوط به اغلب آسیب‌ها و جرایم زنان (به جز خودکشی) در روزنامه خراسان، در طول دهه‌های مورد بررسی، افزایش معناداری داشته است. اگرچه این افزایش یکنواخت نبوده و رشد سالانه پوشش خبری با نوسانات زیادی همراه بوده است، اما روند کلی در مجموع دوره مطالعه شده، افزایشی و معنادار است.

کلیدواژه: بازنمایی، زنان قربانی، زنان آسیب‌دیده، زنان مجرم، تحلیل محتوای کمی، روزنامه خراسان.

* کارشناس ارشد پژوهشگری اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران
mogheysch1994@gmail.com

** دانشیار گروه علوم اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه فردوسی مشهد (نویسنده مسئول)، مشهد، ایران
fouladiyan@um.ac.ir

*** استاد گروه علوم ارتباطات، دانشکده علوم ارتباطات، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران
khaniki@atu.ac.ir

**** دانشیار گروه علوم اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران
H-Akbari@um.ac.ir

***** کارشناس ارشد پژوهشگری علوم اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران
elnazazadvari@yahoo.com

نحوه استناد به این مقاله: مقیسه، معصومه؛ فولادیان، مجید؛ خانیکی، هادی؛ اکبری، حسین و آزادوری، الناز (۱۴۰۴). بازنمایی تحولات آسیب‌های اجتماعی و جرایم زنان در صفحه حوادث روزنامه خراسان از سال ۱۳۵۸ تا سال ۱۳۹۹. رسانه، ۳۶(۱)، ۶۰-۳۳.

مقدمه

روزنامه‌ها یکی از ابزارهای مهم انعکاس رخدادها و اخبار در جامعه هستند و شیوهٔ بازنمایی آن‌ها از موضوعات مختلف، نقش مهمی در شکل‌دهی به نگرش‌ها و تثبیت ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی ایفا می‌کند. همچنین، این بازنمایی‌ها به بازتولید گفتمان‌های مسلط در جامعه یاری می‌رسانند (هال^۱، ۱۹۹۷؛ اسپیکل^۲، ۲۰۰۱). اهمیت نحوهٔ بازنمایی اخبار بر چگونگی کسب تأیید برای ارزش‌های شخصی، پذیرش الگوهای رفتاری، و شکل‌گیری شناخت و بینش افراد نسبت به جامعه و خود، بسیار قابل توجه است (مک‌کوایل^۳، ۲۰۰۳).

لوزیک^۴ معتقد است مسایل اجتماعی اموری مستقل از ذهن نیستند، بلکه بر ساخته می‌شوند؛ و روزنامه‌ها از طریق تعیین این‌که چه موضوعاتی به عنوان مسئلهٔ اجتماعی معرفی شده و چگونه مورد توجه عمومی قرار می‌گیرند، نقش بسیار مهمی در برساخت اجتماعی ارزش‌ها و هنجارها ایفا می‌کنند.

با توجه به این‌که یکی از پرمخاطب‌ترین صفحات روزنامه‌ها، صفحهٔ حوادث است (نوروزی، ۱۳۸۷؛ بدیعی و قندی، ۱۳۸۷)، اخبار و رویدادهای جنایی بخش مهمی از محتوای بسیاری از رسانه‌ها را به خود اختصاص داده‌اند (فرجی‌ها، ۱۳۸۵: ۵۸). در واقع، رسانه‌ها از طریق انعکاس اخبار جنایی می‌توانند نگرش خاصی را به مردم القا کنند، بینش آنان را تحت تأثیر قرار دهند و حتی چگونگی قضاوتشان را دربارهٔ جرم شکل دهند. روزنامه‌ها، همچون سایر رسانه‌های جمعی، می‌توانند از موضوعی کم‌اهمیت، سوژه‌ای بسیار مهم بسازند یا برعکس، سوژه‌ای مهم را کم‌اهمیت جلوه داده و آن را به‌شکلی خنثی بازنمایی کنند (زابلی‌زاده، ۱۴۰۱). بازنمایی آسیب‌های اجتماعی، یکی از حوزه‌های مهم مطالعهٔ بازنمایی رسانه‌ای است. رایبینگت نو واینبرگ آسیب‌های اجتماعی را "تخلف از انتظارات اخلاقی" تعریف می‌کنند. در بازنمایی آسیب‌های اجتماعی، به‌طور معمول افراد آسیب‌پذیرتر بیشتر مورد توجه قرار می‌گیرند (رایبینگتن و وینبرگ، ۲۰۱۵). افزون‌براین، با توجه به این‌که جنسیت یکی از مهم‌ترین معیارهای تعیین ارزش خبری است، بررسی‌ها نشان می‌دهد که مطبوعات، جرایم با ماهیت جنسیتی یا جنسی را بیشتر گزارش می‌کنند (نایلورس^۵، ۲۰۰۱: ۱۰). بنابراین، از آنجا که زنان اغلب آسیب‌پذیری بیشتری نسبت به مردان دارند، بازنمایی زنان آسیب‌دیده در رسانه‌ها اولویت بیشتری دارد.

1. Hall
2. Spiegel
3. McQuail
4. Loseke
5. Rubington & Weinberg
6. Naylor

از آنجا که کلیشه‌سازی یکی از راهبردهای رایج بازنمایی رسانه‌ای است، در ترسیم کلیشه‌های جنسیتی، زنان اغلب به چند ویژگی محدود و قالبی تقلیل داده می‌شوند (هال، ۲۰۰۳: ۱۱). از سوی دیگر، نحوه بازنمایی زنان در صفحه حوادث - و میزان به رسمیت شناختن یا نادیده گرفتن آنان در این بازنمایی‌ها (فریدمن^۱، ۱۹۷۷؛ گالاگر^۲، ۱۹۸۱) - می‌تواند بر اذهان عمومی و شکل‌گیری هنجارهای جنسیتی تأثیر قابل توجهی داشته باشد.

روزنامه خراسان، به عنوان یک روزنامه محلی با قدمتی هفتادساله و پرتیراژترین روزنامه شرق کشور، بی‌شک، از طریق نحوه بازنمایی زنان در صفحه حوادث خود، سهم قابل توجهی در شکل‌دهی به نگرش عامه، به‌ویژه در میان مردم مشهد، ایفا می‌کند. طبق بررسی‌ها، اکثر مردم مشهد روزنامه خراسان را مطالعه می‌کنند و پس از صفحه اخبار ورزشی، صفحه حوادث یکی از پرمخاطب‌ترین صفحات این روزنامه است (فولادیان و زیدانلویی^۳، ۱۴۰۰).

این مطالعه بر آن است تا با بررسی اخبار منتشرشده طی ۴۲ سال گذشته (۱۳۵۸-۱۳۹۹) درباره زنان قربانی، آسیب‌های اجتماعی مرتبط با زنان، و جرایم آنان در صفحه حوادث روزنامه خراسان، تصویری از شیوه بازنمایی زنان و تحولات آن در طول زمان ارائه دهد و به پرسش‌های زیر پاسخ گوید:

۱. در بازنمایی‌های صفحه حوادث روزنامه خراسان طی دوره مطالعه‌شده، زنان بیشتر در کدام نقش (قربانی، آسیب‌دیده یا مجرم) بازنمایی شده‌اند؟
۲. روند بازنمایی زنان قربانی، آسیب‌دیده و مجرم در صفحه حوادث این روزنامه طی ۴۲ سال گذشته (۱۳۵۸-۱۳۹۹) چه تحولاتی داشته است؟

چارچوب نظری

هال بازنمایی را بخشی از "چرخه فرهنگی"^۴ می‌داند و این ایده را مطرح می‌کند که بازنمایی، پیونددهنده معنا و زبان با فرهنگ است. وی بازنمایی را «استفاده از زبان برای بیان امری معنادار یا برای نمایش دادن جهانی معنادار به دیگران» تعریف می‌کند. در واقع، کارکرد اساسی روزنامه‌ها، بازنمایی واقعیت‌های جهان خارج برای مخاطبان است؛ از این رو، بخش عمده‌ای از دانش و شناخت ما از جهان به‌وسیله رسانه‌ها شکل می‌گیرد. آن‌ها جهان را برای ما تصویر می‌کنند و این مهم را از طریق انتخاب و تفسیر خود، در جایگاه "دروازه‌بان خبره"^۵ و تحت تأثیر

1. Friedman

2. Gallagher

۳. براساس مصاحبه با بیگی، مسئول روابط عمومی روزنامه خراسان، صفحه حوادث جز صفحات پرمخاطب است.

4. Cultural Circuit

5. Gatekeeper

عواملی اشباع از ایدئولوژی، انجام می‌دهند. برای مثال، دانش ما دربارهٔ قبایل آفریقا بیشتر ناشی از همین گزارش‌های رسانه‌ای است (واتسون و هیل^۱، ۲۰۰۶).

مطبوعات در تعریف شرایط به‌عنوان "مسئلهٔ اجتماعی"، می‌توانند تحت تأثیر منافع، ارزش‌ها یا ترکیبی از هر دو عمل کنند (رابینگتن و واینبرگ^۲، ۲۰۰۳). لوزیک معتقد است این "ادعاسازان"^۳ هستند که می‌کوشند با طرح موضوعات، مردم را متقاعد سازند که با یک مسئلهٔ اجتماعی روبه‌رو هستند و آنان را به وجود شرایط مسئله‌ساز و لزوم اقدام برای مقابله با آن مجاب کنند.

بازنمایی از طریق فرایندهای توصیف، مفهوم‌سازی و جایگزین‌سازی، بینش ما را دربارهٔ نقش‌های جنسیتی شکل می‌دهد؛ جنسیتی که اغلب به شکل "دیگری‌سازی"^۴ بازنمایی می‌شود. فورسیچ بر آن است که گروه‌هایی مانند قومیت‌ها، زنان، و اقلیت‌های مذهبی، بخشی از "دیگری" را تشکیل می‌دهند و نقش رسانه را در تفسیر روابط تقابلی و تضادهای فرهنگی برجسته می‌سازد. بنابراین، بازنمایی رسانه‌ای فرایندی خنثی و بی‌طرف در معناسازی نیست. با ترکیب دیدگاه‌های این نظریه‌پردازان، می‌توان گفت بازنمایی آسیب‌های اجتماعی زنان در روزنامه‌ها (و به‌طور کلی متون رسانه‌ای مانند مقالات روزنامه و برنامه‌های تلویزیونی)، نوعی بازنمایی از "دیگری" است. این "دیگری" شامل گروه‌هایی چون اقلیت‌ها، زنان، غیرسفیدپوستان یا گروه‌های غیرنخبه است که اخبار و برنامه‌های سرگرمی رسانه‌ها یا آنان را از پوشش خبری حذف می‌کنند، یا به‌صورتی محدود، متفاوت، بیگانه، خاص و حتی غیرعادی بازنمایی می‌کنند.

اهمیت رسانه در فرایند دیگری‌سازی زنان، توجه ما را به نظریهٔ جنسیت کانل جلب می‌کند که بر نقش اثرگذار رسانه در نحوهٔ تعریف‌شدن جنسیت تأکید دارد. کانل معتقد است که "جنسیت" یکی از معیارهای انتخاب خبر است و نمایش جنسیت در رسانه به تولید الگوهای رفتاری خاصی منجر می‌شود؛ چنان‌که برای مثال، نمایش خشونت علیه زنان ممکن است به‌عنوان راهی برای اثبات مردانگی در موقعیت‌های خاص بازنمایی شود (کانل^۵، ۱۹۸۷). در این چارچوب، می‌توان گفت که روزنامه‌ها گاه از زبانی برای بیان اخبار حوادث استفاده می‌کنند که به‌طور ضمنی یا آشکار، نشان‌دهندهٔ الگوهای خشونت مردانه علیه زنان است.

نظریهٔ برجسته‌سازی^۶ (مک‌کامبز و شاو^۶، ۱۹۷۲) بر این اصل استوار است که رسانه‌ها با قراردادن موضوعات مورد نظر در سرخط خبرها، می‌توانند بر آنچه مردم مهم و بااهمیت می‌پندارند، تأثیر معناداری داشته باشند. به‌گفتهٔ ساده‌تر، رسانه‌ها می‌توانند نظر مخاطبان را به‌سوی مسائلی جلب کنند که خود برجسته کرده‌اند. جملهٔ طلایی نظریهٔ برجسته‌سازی این است: «گرچه رسانه‌ها

1. Watson & Hill
2. Claim-makers
3. Othering
4. Connell
5. Agenda-Setting Theory
6. McCombs & Shaw

(مانند روزنامه‌ها) اغلب ممکن است در این‌که به مردم بگویند چگونه فکر کنند موفق نباشند، اما به‌گونه‌ای فزاینده در این موفق هستند که به آنان بگویند به چه فکر کنند» (کوهن^۱، ۱۹۶۲).

نظریه فمینیسم لیبرال استدلال می‌کند که کلیشه‌های جنسیتی، تجویز رفتارهای متناسب با جنسیت، و بازنمایی علایق، مهارت‌ها و خودانگاره‌های جنسیتی (به‌ویژه در رسانه‌ها) در قانون تحلیل‌های این رویکرد قرار دارند. رسانه‌ها گاه ویژگی‌های منتسب به زنان را چنان طبیعی جلوه می‌دهند که گویی تردیدی در آن‌ها نیست؛ در نتیجه، برای مخاطب عام جای ابهام و پرسشی باقی نمی‌گذارند و در واقع، ایدئولوژی زنانه سنتی را بازتولید و تقویت می‌کنند. از این منظر، این دیدگاه مردسالاری در جامعه، نتیجه فرهنگ و شرایط اجتماعی موجود تلقی می‌شود. فمینیسم لیبرال عقلانی‌ترین نظریات را برای دفاع از حقوق زنان از طریق اصلاحات قانونی و اجتماعی ارائه می‌دهد. هرچند این دیدگاه نیز با نقدهایی روبه‌روست، اما از نظر عملیاتی‌شدن، نتایج مطلوبی در برخی زمینه‌ها داشته است. این نوع فمینیست‌ها شرایط اجتماعی را عاملی می‌دانند که زنان را در موقعیت‌های شغلی و اجتماعی پایین‌تری قرار می‌دهد و بنابراین، معتقدند که این شرایط نابرابر موقعیتی، به نابرابری زنان و مردان منجر می‌شود (بختیاری، ۱۳۹۲: ۴۷-۶۴).

پیشینه پژوهش

در مرور پیشینه پژوهش‌های داخلی و خارجی مرتبط با حوزه بازنمایی زنان و آسیب‌های اجتماعی آنان، می‌توان سه دسته اصلی از تحقیقات را شناسایی کرد که با موضوع پژوهش حاضر مرتبط بوده و به‌عنوان پیشینه قابل بررسی و نقد هستند:

۱. **دسته اول:** پژوهش‌هایی که به بازنمایی زنان به‌طور کلی در قالب رسانه‌های دیداری، شنیداری، نوشتاری و اینترنتی پرداخته‌اند.
۲. **دسته دوم:** پژوهش‌هایی که به‌طور مشخص به بررسی بازنمایی جرم و آسیب‌های اجتماعی مرتبط با زنان در رسانه‌ها پرداخته‌اند.
۳. **دسته سوم:** پژوهش‌هایی که مشابَهت بیشتری با پژوهش حاضر دارند و به‌صورت مستقیم به بازنمایی آسیب‌های اجتماعی زنان در روزنامه‌ها پرداخته‌اند.

دسته اول: پژوهش‌هایی که بازنمایی زنان را در رسانه‌هایی چون تلویزیون، سینما، آگهی‌های تبلیغاتی و بازی‌های رایانه‌ای بررسی کرده‌اند، اغلب به این یافته‌ها اشاره می‌کنند که جنسیت، عاملی تأثیرگذار در چگونگی بازنمایی زنان در رسانه‌هاست (افشارکهن، ۱۳۸۸؛ راودراد و خویدکی، ۱۳۸۵). در این بازنمایی‌ها، مردان اغلب در نقش‌های عاقل، فعال، معترض، مهاجم و در مجموع فرادست ترسیم می‌شوند؛ در مقابل، زنان به‌صورت منفعل، ناقص‌العقل، قربانی و در جایگاه

فرو دست نمایش داده می‌شوند. این امر نشان‌دهنده وجود نابرابری جنسیتی در بازنمایی‌های رسانه‌ای به سود مردان و به زیان زنان است (معینی‌فر، ۱۳۸۸؛ صادقی فسایی و کریمی، ۱۳۸۴؛ سلطانی‌گردفرامزی و رحمتی، ۱۳۸۶). در واقع، تصویری که از زنان بازنمایی می‌شود، به‌طور عمده بازتولید نگاه مردانه و حاکی از سلطه مردان بر تعریف نقش و برساخت هویت زنان در جامعه ارزیابی می‌شود (عابدینی، ۱۳۸۹؛ شاه‌رخ و هاشمی، ۱۳۹۶؛ احمدی، عقیلی، مهدی‌زاده و مظفری، ۱۳۹۴). همچنین، برخی پژوهش‌های انجام‌شده در مراکز علمی خارج از کشور، به نقش رسانه و دولت در تغییر جایگاه ابزاری زن در جامعه پرداخته و نشان داده‌اند که رسانه می‌تواند به تغییر نگاه سنتی به جنسیت زنانه کمک کرده و مانع از بازنمایی تصاویر منفی و کلیشه‌ای از زنان و حاشیه‌نشینی همیشگی آنان شود (عبیدت^۱، ۲۰۰۲؛ ریچانی^۲، ۲۰۰۹).

این دسته از پژوهش‌ها از آن جهت که به بازنمایی زنان و رسانه‌ها پرداخته‌اند، به پژوهش حاضر شباهت دارند؛ اما از چند منظر با آن متمایز هستند:

تمرکز بر رسانه: این پژوهش‌ها بیشتر بر بازنمایی زنان در تلویزیون و سینما متمرکز بوده‌اند و کمتر به مطبوعات پرداخته‌اند، در حالی که پژوهش حاضر به‌طور ویژه مطبوعات (روزنامه خراسان) را بررسی می‌کند.

موضوع بازنمایی: در پژوهش‌های مذکور، تنها به بازنمایی کلی زنان پرداخته شده است، در حالی که پژوهش حاضر بر بازنمایی آسیب‌های اجتماعی و جرایم زنان تمرکز دارد.

رویکرد زمانی: هیچ‌یک از این پژوهش‌ها نگاهی تاریخی و طولی نداشته و به بررسی مقطعی پرداخته‌اند، حال آن‌که پژوهش حاضر با نگاهی تاریخی، تحولات بازنمایی آسیب‌های اجتماعی زنان را در یک بازه زمانی ۴۲ ساله در صفحه حوادث روزنامه خراسان بررسی می‌کند.

دسته دوم: این دسته از پژوهش‌ها به بررسی بازنمایی جرم و آسیب‌ها در رسانه‌ها می‌پردازند. برخی از این تحقیقات به نقش اخبار نوشتاری، دیداری و شنیداری در ارائه تصویری خاص از جرم و آسیب‌های اجتماعی و اثرات منفی احتمالی این بازنمایی‌ها بر جامعه و مخاطبان اشاره کرده‌اند (فرجی‌ها، ۱۳۸۵؛ نوروزی، ۱۳۸۶). یافته‌ها نشان می‌دهد که جنسیت یکی از عوامل مؤثر در وقوع جرم علیه افراد است و زنان اغلب در جایگاه بالقوه قربانی قرار می‌گیرند (رینر^۳، ۱۹۹۹؛ کاوند^۴ و همکاران، ۱۹۹۷). افزون‌براین، در حالی که مردان به‌طور عمده به‌عنوان مجرم و زنان به‌عنوان قربانی نمایش داده می‌شوند، جرایم یقه‌سفیدان و جرایم مربوط به بهداشت و ایمنی شغلی، انعکاس رسانه‌ای بسیار ضعیفی دارند (خطیبی، ۱۳۸۸). برخی پژوهشگران

1. Obbeydat
2. Richani
3. Reiner
4. Cavender

معتقدند آسیب‌های اجتماعی ماهیتی زنجیره‌ای دارند، فقر می‌تواند ریشه بسیاری از آسیب‌ها باشد و شناسایی عوامل زمینه‌ساز، به پیشگیری از جرایم کمک می‌کند (کریمی، فرقانی و هاشمی، ۱۳۹۹؛ خطیبی، ۱۳۸۸).

پژوهش‌های دسته دوم از این جهت که جرایم و آسیب‌های اجتماعی را در رسانه‌ها بررسی کرده‌اند، با پژوهش حاضر مشابهت دارند؛ اما وجه تمایز اصلی آن است که این پژوهش‌ها به‌طور خاص به بررسی آسیب‌های اجتماعی زنان در روزنامه‌ها در یک بازه زمانی طولانی مدت و با رویکردی تاریخی نپرداخته‌اند.

دسته سوم: این دسته از پژوهش‌ها که به‌لحاظ عنوان و مفاهیم، شباهت بسیاری به پژوهش حاضر دارند، به‌طور مستقیم به بازنمایی آسیب‌های اجتماعی زنان در روزنامه‌ها پرداخته‌اند. به‌عنوان نمونه، کتاب بازتاب خشونت علیه زنان در روزنامه (شورای فرهنگی - اجتماعی زنان، ۱۳۸۵) به تحلیل و ارزیابی اخبار و مطالب روزنامه‌های کشور پیرامون مسایل زنان پرداخته است. همچنین، همت‌پور در پژوهشی به تحلیل نحوه بازنمایی بزه‌دیدگی زنان در روزنامه‌ها پرداخته است. در پژوهش دیگری با عنوان "بازنمایی خشونت علیه زنان در روزنامه‌های یومیه کشور در سال ۱۳۹۱" (پورقنبری مروسست، ۱۳۹۱)، به بازنمایی پررنگ خشونت‌های جسمی و جنسی علیه زنان در روزنامه‌ها، پوشش کمتر خشونت‌های اقتصادی، اجتماعی و روانی، و رابطه میان گرایش سیاسی روزنامه و میزان بازنمایی خشونت علیه زنان پرداخته شده است. یعرب محفل عبدالجبار نیز در پژوهشی با عنوان "رویکرد روزنامه‌های عراق در مورد مسایل زنان پس از سال ۲۰۰۳" به تأثیر مطبوعات در پیگیری مسایل زنان عراقی پرداخته است.

پژوهش‌های دسته سوم، به‌لحاظ موضوع و مفاهیم، نزدیک‌ترین و مشابه‌ترین تحقیقات به پژوهش حاضر هستند. با این حال، پژوهش حاضر از نظر بازه زمانی (۴۲ سال در برابر دوره‌های کوتاه‌تر) و دامنه مفاهیم (پوشش دسته‌های سه‌گانه قربانی، آسیب‌دیده و مجرم و انواع مختلف آسیب‌ها و جرایم) تفاوت معناداری با این پژوهش‌ها دارد. پژوهش حاضر سیر تحولات بازنمایی طیف گسترده‌تری از آسیب‌های اجتماعی و جرایم زنان را در یک دوره زمانی بسیار طولانی‌تر رصد و بررسی می‌کند.

زمینه تاریخی: ایران پس از انقلاب (۱۳۵۸-۱۳۹۹)

دهه ۱۳۶۰ (۱۳۵۸-۱۳۶۷): ایران در این دهه با چالش‌های متعددی روبه‌رو بود که مهم‌ترین آن‌ها جنگ تحمیلی عراق علیه ایران و پیامدهای ناشی از آن، مانند بحران‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بود. طولانی شدن جنگ به فرسایشی شدن آن انجامید و جامعه به تدریج برای ورود به دوره بعد آماده می‌شد. به‌لحاظ سیاسی، کشور یک‌دست‌تر شد؛ گروه انقلابی

حاکم، گروه‌های سیاسی رقیب را حذف کرد و امکان بروز و فعالیت گروه‌های مخالف به شدت محدود شد. از سوی دیگر، اقتصادی به‌طور کامل دولتی بر کشور حاکم شد و اغلب سازمان‌ها تحت کنترل دولت قرار گرفتند. رسانه‌ها و شیوه خبررسانی نیز تابع سیاست‌های دولت بودند. با توجه به فضای حاکم، بازنمایی اخبار در مطبوعات نیز تحت تأثیر ارزش‌های دینی و انقلابی و تأکید بر ابعاد حماسی جنگ قرار گرفت. ساختارهای خبری، مانند صداوسیما و مطبوعات، متأثر از این رویکرد بودند. پرداختن به برخی اخبار و موضوعات (مانند آسیب‌های اجتماعی) با محدودیت روبه‌رو شد (تابو شد). نوع بازنمایی برخی دیگر از اخبار، علی‌رغم اهمیت و تأثیرات عمیق‌شان بر لایه‌های پنهان جامعه، گاه خنثی بود یا با برجسب‌ها و قضاوت‌هایی همراه می‌شد که کلیشه‌های جنسیتی را در ذهن مخاطب تقویت می‌کرد. در این دهه، گفتمان اسلام سیاسی بر نحوه بازنمایی زن ایدئال سیطره داشت و این رویکرد بر نحوه بازنمایی زنان در نقش‌های قربانی، آسیب‌دیده و مجرم تأثیرگذار بود.

دهه ۱۳۷۰ (۱۳۶۸-۱۳۷۷): در دومین دهه پس از انقلاب، کشور به تازگی از جنگ تحمیلی عبور کرده بود و دوران موسوم به "سازندگی" و تلاش برای توسعه و آبادانی آغاز شد. در این دوره، با سیاست‌های اقتصادی و اجتماعی دولت وقت، طبقه متوسط شهری فرصت رشد و بروز بیشتری یافت و برخی مظاهر سبک زندگی جدید و مدرن در رسانه‌ها بازنمایی می‌شد. به لحاظ اقتصادی، این دهه شاهد تورم بالا و افزایش ضریب جینی بود و به تبع آن، برخی آسیب‌های اجتماعی مانند خودکشی نیز (طبق برخی گزارش‌ها) افزایش یافت. زنان نیز، متأثر از شرایط فرهنگی جدید و گسترش شهرنشینی، با برخی ابعاد سبک زندگی مدرن آشناتر شدند و تلاش برای دستیابی به الگوهای جدید زن مطلوب که در رسانه‌ها (هرچند محدود) بازنمایی می‌شد، افزایش یافت. بازنمایی سنتی از زن به عنوان فردی به‌طور مشخص خانه‌دار یا ناآگاه، تا حدی به حاشیه رفت و زنان به حضور بیشتر در فعالیت‌های اجتماعی و اقتصادی تشویق شدند.

دهه ۱۳۸۰ (۱۳۷۸-۱۳۸۷): در دهه سوم، با روی کار آمدن دولت اصلاحات (۱۳۷۶-۱۳۸۴)، امید به تغییر در بخش‌هایی از جامعه افزایش یافت. فضای سیاسی بازتر، گسترش ارتباطات (به‌ویژه اینترنت) و توجه بیشتر به مسائل اجتماعی، به‌ویژه مسایل زنان، در این دوره مشهود بود و زنان حضور پررنگ‌تری در عرصه عمومی یافتند. تنوع بیشتری در سبک‌های زندگی بروز یافت و تا حدی از سوی بخش‌هایی از حاکمیت تحمل یا حتی حمایت می‌شد. جوانان به عنوان یک گروه اجتماعی مهم و مرجع، بیشتر مورد توجه قرار گرفتند. البته در نیمه دوم این دهه، با روی کار آمدن دولت و گروه‌های محافظه‌کارتر (۱۳۸۴-۱۳۹۲)، فضا تغییر کرد و چالش میان دیدگاه‌های فرهنگی رسمی و خواسته‌های بخشی از جامعه (به‌ویژه در حوزه سبک زندگی و مسایل زنان) شدت گرفت.

دهه ۱۳۹۰ (۱۳۸۸-۱۳۹۹): در دهه چهارم، فرایند مدرن‌شدن جامعه ادامه یافت و سطح تحصیلات

زنان ایرانی به‌طور قابل توجهی افزایش پیدا کرد. در اوایل این دهه، با توجه به سیاست‌های حاکم، همچنان رویکردی محافظه‌کارانه و مبتنی بر تفاسیر سنتی فقهی نسبت به زنان و مسائل مرتبط با آنان غلبه داشت. با تغییر دولت در میانه دهه (۱۳۹۲ به بعد)، رویکرد رسمی به زنان و مسائل آنان تا حدی تغییر کرد و گفتمان اعتدال و توجه بیشتر به حقوق شهروندی مطرح شد، هرچند چالش‌های ساختاری و فرهنگی پیشین همچنان پابرجا بود و تحولات اقتصادی (مانند تحریم‌ها و تورم) نیز بر وضعیت اجتماعی تأثیرگذار بود. گسترش روزافزون شبکه‌های اجتماعی مجازی نیز فضای اطلاع‌رسانی و طرح مسایل اجتماعی را به کلی دگرگون ساخت.

روش پژوهش

در این پژوهش، با استفاده از روش تحلیل محتوای کمی، میزان و چگونگی بازنمایی زنان در سه نقش قربانی، آسیب‌دیده و مجرم، و همچنین انواع جرایم و آسیب‌های اجتماعی مرتبط با آنان در صفحه حوادث روزنامه خراسان مورد بررسی قرار گرفته است. تحلیل محتوا روشی تحقیقی است که برای دستیابی به استنباط‌های تکرارپذیر و معتبر از متن (یا سایر انواع محتوای معنادار) بر اساس زمینه کاربرد آن، به کار می‌رود (کریپندورف^۱، ۲۰۱۳).

جامعه آماری و نمونه‌گیری: جامعه آماری این تحقیق، کلیه شماره‌های منتشرشده روزنامه خراسان از ابتدای سال ۱۳۵۸ تا پایان سال ۱۳۹۹ (در مجموع ۴۲ سال) است. با توجه به هدف پژوهش، از روش تمام‌شماری استفاده شد؛ به این معنا که تمام شماره‌های روزنامه در بازه زمانی مذکور بررسی و کلیه اخبار مرتبط با زنان در صفحه حوادث شناسایی و گردآوری شد. در مجموع، ۴۳۲۸ واحد تحلیل (خبر مرتبط با زنان در صفحه حوادث) به روش اکتشافی شناسایی و جمع‌آوری شد.

واحد تحلیل و کدگذاری: واحد تحلیل در این پژوهش، هر خبر یا مطلب منتشرشده در صفحه حوادث روزنامه خراسان است که به نحوی به زنان (به عنوان قربانی، آسیب‌دیده، مجرم یا مرتبط با جرم/آسیب) اشاره داشته باشد. داده‌های استخراج شده از هر واحد تحلیل، بر اساس شاخص‌های زیر کدگذاری شدند:

۱. نوع آسیب/جرم/قربانی شدن: این شاخص مشخص می‌کند که محتوای خبر در کدام دسته موضوعی از جرایم، آسیب‌های اجتماعی یا انواع قربانی شدن قرار می‌گیرد (بر اساس طبقه‌بندی از پیش تعیین شده).
۲. نقش زن در خبر: این شاخص تعیین می‌کند که زن در خبر مورد نظر، در کدام یک از نقش‌های اصلی قربانی، آسیب‌دیده یا مجرم بازنمایی شده است.

۳. نوع گزارش (توصیفی یا تحلیلی): این شاخص نشان می‌دهد که آیا خبر فقط به توصیف شرایط و ارائه گزارش رویداد پرداخته (گزارش توصیفی)، یا این که رویکردی تحلیلی داشته و شامل تحلیل کارشناس یا بررسی عمیق‌تر موضوع بوده است (گزارش تحلیلی).
۴. مکان وقوع رویداد: این شاخص به موقعیت جغرافیایی (شهر، استان، کشور) که رویداد خبری در آن رخ داده، اشاره دارد.
۵. سن زن: در صورت ذکر در خبر، سن زن قربانی، آسیب‌دیده یا مجرم ثبت شده است.
۶. تابعیت: در صورت ذکر در خبر، تابعیت زن قربانی، آسیب‌دیده یا مجرم ثبت شده است.

تحلیل داده‌ها: پس از تکمیل فرایند کدگذاری، داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS تحلیل شدند. به منظور بررسی روند تغییرات سالانه انعکاس اخبار مسائل اجتماعی و جرایم زنان، از شاخص‌های آمار توصیفی (مانند فراوانی، درصد، میانگین) و همچنین تحلیل روند (مانند محاسبه میانگین رشد سالانه و بررسی نوسانات آن در دهه‌های مختلف) استفاده شد.

شاخص‌ها و مفاهیم عملیاتی

در این پژوهش، بازنمایی زنان در سه دسته اصلی قربانی، آسیب‌دیده و مجرم بررسی شده است. تعاریف عملیاتی این دسته‌ها به شرح زیر است:

کد "قربانی": به زنانی اطلاق می‌شود که قربانی جرمی (مانند قتل، سرقت، تجاوز و...) واقع شده‌اند.

کد "آسیب‌دیده": شامل زنانی است که متحمل آسیبی (مانند طلاق، خودکشی، اعتیاد، فرار و...) شده‌اند که به طور حتم در چارچوب تعریف قانونی جرم قرار نمی‌گیرد، اما به عنوان یک مسئله یا آسیب اجتماعی مرتبط با زنان بازنمایی شده است.

کد "مجرم": به زنانی اختصاص دارد که مرتکب جرمی شده و به عنوان مجرم در خبر بازنمایی شده‌اند.

هر یک از این دسته‌های اصلی، شامل زیرمجموعه‌ای از کدهای فرعی (مفاهیم مشخص‌تر) است که در جدول ۱ به تفکیک ارائه شده‌اند. این کدها بر اساس محتوای اخبار استخراج و طبقه‌بندی شده‌اند.^۱

۱. براساس نظر سه داور متخصص در این حوزه و با توجه به نوع بازنمایی کدها در متن اخبار دسته‌بندی زنان صورت گرفته است.

جدول ۱. طبقه‌بندی کدهای بازنمایی زنان در صفحه‌ حوادث روزنامه خراسان

زنان آسیب‌دیده	زنان قربانی	زنان مجرم
طلاق	مقتول	سارق
خودکشی	سرقت (قربانی سرقت)	قاتل
رابطه نامشروع	تهدید	خیانت (زن خائن)
دوستی با غیرهمجنس	تجاوز	اخاذی
خسونت خانگی	خیانت شوهر	کلاهبرداری
اعتیاد	نا توانی در احقاق حقوق زن	مجرمین مرتبط با مواد مخدر
فرار از خانه	ازدواج اجباری	اغفال (اغفال کننده)
پارتنه شبانه	کلاهبرداری (قربانی کلاهبرداری)	تدلیس (در ازدواج)
پوشش نامناسب (از منظر خبر)	اخاذی (قربانی اخاذی)	آدم‌ربایی (آدم‌ربا)
سقط‌جنین	سوءاستفاده مالی با ازدواج موقت	کودک‌آزاری (آزاردهنده)
افسردگی	اغفال (اغفال شده)	فروش نوزاد
کودک‌همسری	زورگیری	اسیدپاشی (عامل اسیدپاشی)
روسپی‌گری	بارداری نامشروع (تحمیلی / ناخواسته)	
تکدی‌گری	اتهام (قربانی اتهام)	
عدم تمکین	آدم‌ربایی (ربوده‌شده)	
افسردگی پس از زایمان	تدلیس (قربانی تدلیس)	
خودزنی	بکارت (تعرض به/ازالۀ)	
شرکت هرمی (عضویت/فعالیت)	عدم داشتن شناسنامه	
ازدواج سفید	اسیدپاشی (قربانی اسیدپاشی)	
شوگردی (رابطه با)	ازدواج غیررسمی (تبعات منفی)	
اهداء تخمک و رحم اجاره‌ای (مسائل مرتبط)	بیماری مقاربتی (ابتلای ناخواسته)	
تغییر هویت (مسائل مرتبط)	تبعض جنسیتی	
موسیقی زیرزمینی (مسائل مرتبط)	ترنس (مسایل و مشکلات)	
ماساژور غیرهمجنس (فعالیت)	منله‌شدن	
زنان آسیب‌دیده	قاجاق دختر	

یافته‌های پژوهش

یافته‌های این پژوهش در سه بخش اصلی ارائه می‌شود:

بخش اول: شاخص‌های زمینه‌ای داده‌ها (مانند سن، تابعیت، مکان و نوع گزارش) به صورت توصیفی ارائه می‌شود.

بخش دوم: روند کلی بازنمایی زنان در سه دسته قربانی، آسیب‌دیده و مجرم طی دوره ۴۲ ساله (۱۳۵۸-۱۳۹۹) با ارجاع به نمودار مربوطه تحلیل می‌شود.

بخش سوم: هر یک از دسته‌های سه‌گانه زنان (قربانی، آسیب‌دیده و مجرم) به تفکیک و با جزئیات بیشتر (شامل فراوانی انواع جرایم و آسیب‌ها و روند زمانی برخی موارد شاخص) مورد بررسی قرار می‌گیرد.

بخش چهارم: نتایج آزمون‌های آماری برای بررسی معناداری روند تغییرات انعکاس اخبار در طول زمان ارائه می‌شود.

شاخص‌های زمینه‌ای

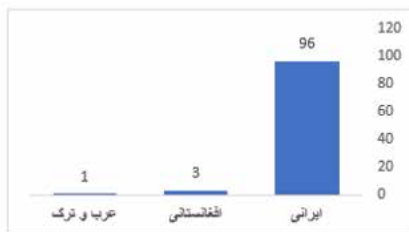
در این پژوهش، در مجموع ۴۳۲۸ خبر مرتبط با زنان در صفحه حوادث روزنامه خراسان طی ۴۲ سال (۱۳۵۸-۱۳۹۹) شناسایی و تحلیل شد. در فرایند گردآوری داده‌ها، شاخص‌های زمینه‌ای مختلفی استخراج شد که مهم‌ترین آن‌ها در ادامه توضیح داده می‌شود:

سن: بررسی سن زنان بازنمایی‌شده در اخبار نشان می‌دهد (بر اساس نمودار ۱) که حدود ۷۶ درصد آنان در بازه سنی جوان (طبق جدول ۲) قرار داشته‌اند. در ۱۳ درصد از اخبار نیز به سن زن اشاره‌ای نشده بود.

جدول ۲. بازه‌های سنی تعریف‌شده در پژوهش

سن	بازه سنی
نوجوان	۱۴-۱۸ سال
جوان	۱۸-۳۵ سال
میانسال	۳۵-۵۰ سال
سال‌خورده	۵۰ سال به بالا

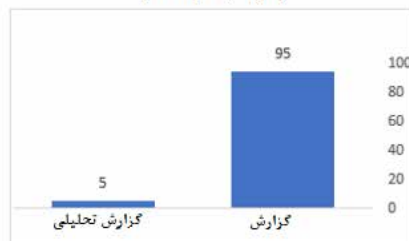
نمودار ۲.۴. اتباع

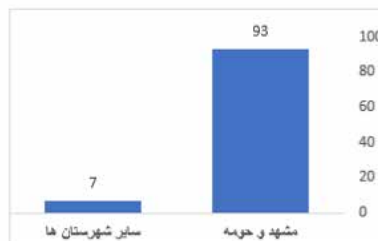
نمودار ۱. سن زنان

نمودار ۴. سبک ارائه مطلب

نمودار ۳. مکان وقوع خیر

تابعیت: با توجه به موقعیت جغرافیایی مشهد و مهاجرپذیری آن، به‌ویژه از کشور افغانستان، بازنمایی اخبار مرتبط با اتباع خارجی قابل توجه است. طبق یافته‌ها (بر اساس نمودار ۲)، حدود ۳ درصد اخبار مربوط به اتباع (اعم از مجاز و غیرمجاز) کشور افغانستان بوده و تنها ۱ درصد به اتباع عرب و ترک اختصاص داشته است. مابقی (حدود ۹۶ درصد) مربوط به زنان ایرانی بوده است.

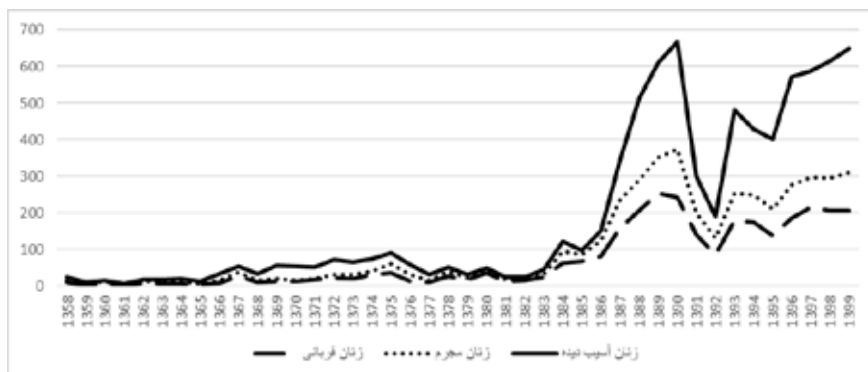
مکان: همان‌طور که انتظار می‌رفت (بر اساس نمودار ۳)، ۹۳ درصد اخبار مربوط به شهر مشهد و حومه آن بوده است. حجم بالای اخبار مشهد شاید ناشی از سهولت دسترسی خبرنگاران روزنامه خراسان به پرونده‌های حوادث در این شهر و همکاری‌های موجود میان روزنامه و مراکز انتظامی مشهد است. تنها ۷ درصد از اخبار به سایر شهرستان‌ها و روستاهای استان خراسان (بزرگ) پرداخته‌اند.

سبک ارائه: بررسی سبک ارائه مطالب نشان می‌دهد (بر اساس نمودار ۴) که ۹۵ درصد اخبار به‌صورت گزارش توصیفی (شرح رویداد) بازنمایی شده‌اند و تنها ۵ درصد به‌صورت گزارش تحلیلی (شامل تحلیل متخصص یا بررسی عمیق‌تر) بوده‌اند.

روند کلی بازنمایی زنان قربانی، آسیب‌دیده و مجرم (۱۳۵۸-۱۳۹۹)

نمودار ۵، روند کلی تعداد اخبار مرتبط با زنان در سه دسته قربانی، آسیب‌دیده و مجرم را در صفحه حوادث روزنامه خراسان طی دوره ۴۲ ساله نشان می‌دهد.

بر اساس این نمودار، تعداد اخبار مربوط به هر سه دسته از سال ۱۳۵۸ تا حدود سال ۱۳۸۳، با وجود نوساناتی، روندی به نسبت همسان و با تفاوت‌های اندک را طی کرده است. اما از حدود سال ۱۳۸۴ به بعد، میزان بازنمایی زنان آسیب‌دیده نسبت به دو دسته دیگر (قربانی و مجرم) افزایش چشمگیری پیدا می‌کند.

نمودار ۵. تعداد بازنمایی زنان به عنوان قربانی، آسیب‌دیده و مجرم طی ۴۲ سال

به طور کلی، بازنمایی غالب اغلب کدهای مربوط به زنان (اعم از قربانی، آسیب‌دیده و مجرم) از سال ۱۳۸۴ به بعد آغاز می‌شود یا شدت می‌گیرد. پیش از این سال، یا خبری در خصوص برخی کدها بازنمایی نشده یا به صورت بسیار محدود بوده است. اما از سال ۱۳۸۵ به بعد، با رشد قابل توجهی در بازنمایی اخبار مرتبط با آسیب‌های اجتماعی زنان مواجه هستیم که نقطه اوج آن در سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ دیده می‌شود.

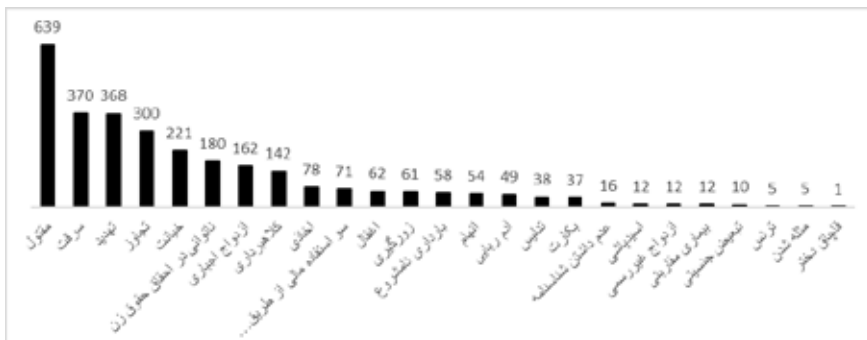
البته در سال‌های ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲، بازنمایی اخبار مرتبط با زنان در صفحه حوادث به طور محسوسی سیر نزولی پیدا می‌کند. به نظر می‌رسد دلیل اصلی این کاهش، تغییر سیاست روزنامه و واگذاری احتمالی بخشی از محتوای صفحه حوادث (مانند ستون "امتداد تاریکی") به اخبار خارج از استان خراسان (برای مثال تهران) بوده است. با توجه به این که جامعه آماری این پژوهش فقط استان خراسان بزرگ تعریف شده، اخباری که به بازنمایی زنان سایر استان‌ها یا کشورها پرداخته، از تحلیل کنار گذاشته شده است.

بررسی تفکیکی دسته‌های بازنمایی

زنان قربانی

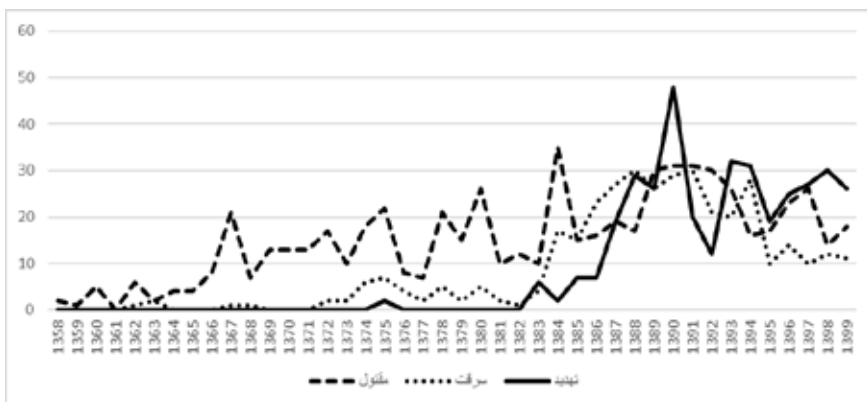
در مجموع، ۲۵ کد یا نوع مشخص از قربانی شدن زنان در طول ۴۲ سال شناسایی شد. نمودار ۶ فراوانی کل هر یک از این کدها را نشان می‌دهد. همان‌طور که نمودار نشان می‌دهد، بیشترین

فراوانی در میان کدهای قربانی مربوط به مقتول (۶۳۹ مورد خبر) است. پس از آن، به ترتیب سرقت (قربانی سرقت)، تهدید و تجاوز قرار دارند.

نمودار ۶. مجموع زنان قربانی در هر کد طی ۴۲ سال

مقتول: این کد با ۶۳۹ مورد، بیشترین فراوانی را دارد و به بازنمایی زنانی اشاره دارد که به قتل رسیده‌اند. بررسی محتوای این اخبار نشان می‌دهد که انگیزه غالب در قتل‌های بازنمایی شده، مسائل ناموسی بوده و پس از آن، سرقت منجر به قتل، فراوانی بیشتری داشته است. نمودار ۷ روند زمانی بازنمایی سه کد پرتکرار مقتول، قربانی سرقت و قربانی تهدید را نشان می‌دهد.

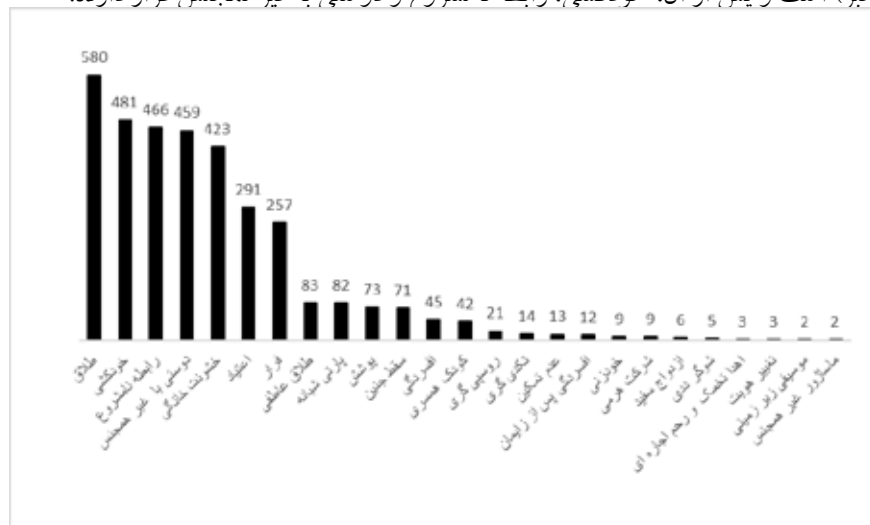
نمودار ۷. تعداد بازنمایی زنان قربانی قتل، سرقت و تهدید طی ۴۲ سال

قربانی سرقت: دومین کد پرتکرار (۳۷۰ مورد خبر) به زنانی اشاره دارد که اموال‌شان به اشکال مختلف (مانند جیب‌بری، گوشی قاپی، کیف‌قاپی) مورد سرقت قرار گرفته است.

قربانی تهدید: این کد شامل تهدید زنان به افشای رابطه نامشروع، انتشار عکس و فیلم خصوصی، اسیدپاشی، قتل، یا گرفتن فرزند توسط همسر یا شریک سابق و ... می‌شود. بیشترین میزان تهدیدهای بازنمایی شده، مربوط به افشای رابطه یا انتشار تصاویر توسط مردان در روابط خارج از ازدواج بوده است.

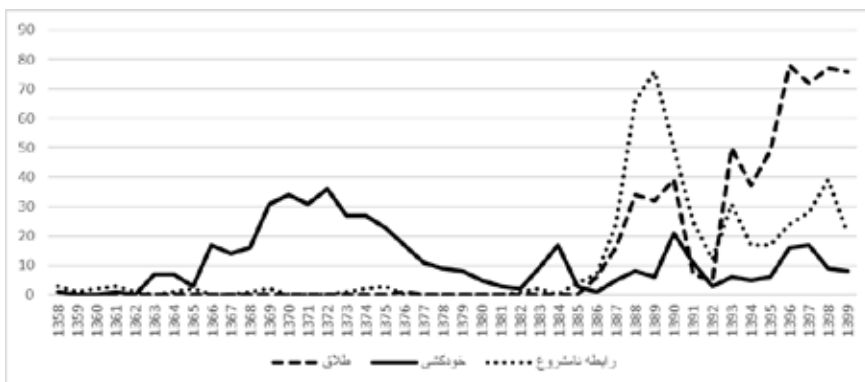
زنان آسیب‌دیده

در مجموع ۲۶ کد یا نوع آسیب اجتماعی مرتبط با زنان در این دسته شناسایی شد. نمودار ۸ فراوانی کل هر کد را نشان می‌دهد. بیشترین فراوانی در این دسته مربوط به طلاق (۵۸۰ مورد خبر) است و پس از آن، خودکشی، رابطه نامشروع و دوستی با غیر همجنس قرار دارند.

نمودار ۸. مجموع زنان آسیب‌دیده در هر کد طی ۴۲ سال

طلاق: این کد، پرتکرارترین آسیب بازنمایی شده (۵۸۰ مورد خبر) است و شامل انواع طلاق (غیابی، صوری، توافقی) و مسائل پیرامون آن می‌شود. نمودار ۹ روند زمانی بازنمایی سه کد پرتکرار طلاق، خودکشی و رابطه نامشروع را نشان می‌دهد. بر اساس نمودار، بازنمایی اخبار مرتبط با طلاق از حدود سال ۱۳۸۶ آغاز شده و تا سال ۱۳۹۰ روند افزایشی داشته و اوج آن در سال ۱۳۹۶ (با ۷۸ مورد خبر) بوده است.

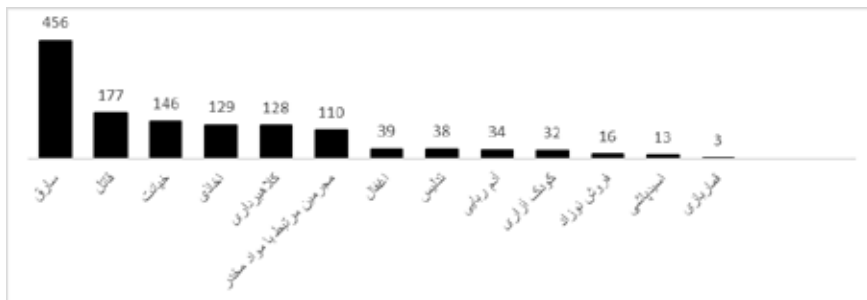
نمودار ۹. تعداد بازنمایی زنان آسیب‌دیده طلاق، خودکشی و رابطه نامشروع طی ۴۲ سال

خودکشی: این کد شامل هرگونه اقدام به پایان دادن به زندگی (مانند مصرف سم، قرص، حلق آویزی، خودسوزی و...) است. یافته‌ها نشان می‌دهد در اواخر دهه ۱۳۶۰ و اوایل دهه ۱۳۷۰، بازنمایی خودسوزی نسبت به سایر روش‌ها (مانند مصرف سم دفع آفات نباتی) بیشتر بوده و اغلب به صورت خبر کوتاه بازنمایی شده است. در مجموع، ۴۸۱ خبر مرتبط با خودکشی زنان شناسایی شد که بیشترین فراوانی مربوط به سال ۱۳۷۲ (با ۳۶ مورد خبر) است. طبق نمودار ۹، بازنمایی خودکشی از سال ۱۳۵۸ آغاز شده و از سال ۱۳۶۵ تا ۱۳۷۲ بیشترین روند افزایشی را داشته و پس از آن با روندی تدریجی و نوسانی تا اوایل دهه ۱۳۸۰ کاهش یافته است.

رابطه نامشروع: این کد به بازنمایی روابط جنسی خارج از چارچوب ازدواج، باندهای فساد و فحشا، و پیامدهای دوستی‌های خیابانی و مجازی یا فرار از خانه و اعتیاد که منجر به درگیر شدن زنان در روابط نامشروع می‌شود، اشاره دارد. در مجموع ۴۶۶ خبر مرتبط با این آسیب شناسایی شد که بیشترین فراوانی مربوط به سال ۱۳۸۹ (با ۷۶ مورد خبر) است. بر اساس نمودار ۹، بازنمایی این آسیب تا سال ۱۳۸۵ روندی به نسبت یکنواخت داشته و پس از آن تا سال ۱۳۸۹ روند صعودی یافته و سپس سیر نزولی محسوسی را تجربه کرده است.

زنان مجرم

در این دسته، ۱۶ کد یا نوع جرم ارتكابی توسط زنان شناسایی شد. نمودار ۱۰ فراوانی کل هر کد را نشان می‌دهد. بیشترین فراوانی مربوط به سرقت (۴۵۶ مورد خبر) است و پس از آن، قتل، خیانت و اخاذی قرار دارند.

نمودار ۱۰. مجموع زنان مجرم در هر کد طی ۴۲ سال

در بازنمایی زنان مجرم، سرقت بیشترین بازنمایی را داشته است. همان طور که در نمودار شماره ۱۰ نشان داده شده است در رتبه های بعد قاتل، خیانت و اخاذی به طور شاخص تری درج شده اند و این حاکی از میزان بازنمایی این جرم نسبت به سایر جرایم می باشد.

سارق: پرتکرارترین جرمی که زنان به عنوان عامل آن بازنمایی شده اند، سرقت (۴۵۶ مورد خبر) است. این کد شامل مواردی چون جیب بری، کیف قاپی، گوشی قاپی و همچنین معاونت در سرقت می شود. نمودار ۱۱ روند زمانی بازنمایی سه جرم پرتکرار سرقت، قتل و خیانت توسط زنان را نشان می دهد. بر اساس نمودار، بازنمایی این جرم از سال ۱۳۵۹ آغاز شده و پس از فراز و فرودهایی، در سال ۱۳۸۹ به بیشترین فراوانی خود (۳۵ مورد خبر) رسیده است.

نمودار ۱۱. تعداد بازنمایی زنان مجرم سرقت، قتل و خیانت طی ۴۲ سال

قاتل: این کد به زنانی اشاره دارد که مرتکب قتل شده یا در آن معاونت داشته اند. تحلیل محتوا نشان می دهد که بازنمایی قتل توسط زنان، اغلب در زمینه مسایل ناموسی (مانند قتل همسر یا همکاری یا تحریک فرد دیگر به دلیل خیانت یا طلاق عاطفی) یا در واکنش به خشونت خانگی

شدید توسط همسر، صورت گرفته است. در مجموع ۱۷۷ خبر مرتبط با این جرم شناسایی شد. بازنمایی این جرم از سال ۱۳۵۸ آغاز شده و پس از یک دوره به نسبت یکنواخت، از حدود سال ۱۳۸۴ سیر صعودی یافته و در سال ۱۳۹۹ به بیشترین فراوانی خود (۱۸ مورد خبر) رسیده است.

خیانت: این کد به زن متأهلی اشاره دارد که وارد رابطه با مردی غیر از همسر خود شده است. در مجموع ۱۴۶ خبر مرتبط با خیانت زن طی ۴۲ سال شناسایی شد. اولین مورد بازنمایی شده مربوط به سال ۱۳۷۱ است. نکته قابل توجه آنکه، به جز یک مورد در سال ۱۳۷۱، تا سال ۱۳۸۷ کمابیش خبری مرتبط با این جرم بازنمایی نشده است. پس از سال ۱۳۸۷، شاهد بازنمایی بیشتر این موضوع با فراز و نشیب هستیم. پس از کاهش محسوس در سال‌های ۹۱ و ۹۲، به طور مجدد از سال ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۶ روند افزایشی مشهودی دیده می‌شود، به طوری که در سال ۱۳۹۶ با ۳۱ مورد، بیشترین فراوانی ثبت شده است.

تحلیل روند تغییرات انعکاس اخبار (آزمون‌های آماری)

به منظور بررسی دقیق‌تر تغییرات سالانه انعکاس اخبار آسیب‌ها و مسایل اجتماعی زنان در روزنامه خراسان طی دوره ۴۲ ساله، از آزمون‌های آماری استفاده شد. با توجه به عدم نرمال بودن توزیع داده‌ها، از ضریب همبستگی تاو -بی کندال (Kendall's au-b) برای سنجش رابطه میان "سال" و "تعداد انعکاس اخبار" استفاده شد تا مشخص شود آیا با گذشت زمان، تغییر معناداری در میزان انعکاس رخ داده است یا خیر. همچنین، برای تعیین این که آیا روند تغییرات (افزایش یا کاهش) منظم بوده یا نوسانی، رابطه همبستگی میان "سال" و "میزان تغییرات سالانه هر متغیر نسبت به سال قبل" محاسبه و آزمون شد. نتایج این آزمون‌ها در جدول ۳ خلاصه شده است.

جدول ۳. آزمون همبستگی کندال برای بررسی افزایش و تغییرات سالانه انعکاس اخبار^۱
(۱۳۵۸-۱۳۹۹)

تغییرات سالانه (۱۳۵۹-۱۳۹۹)		افزایش سالانه		
ضریب همبستگی تاوی- بی کندال	میانگین تغییرات سالانه	ضریب همبستگی تاوی- بی کندال		
-۰/۰۳۹	۰/۳۹	۰/۵۴۹	قتل	قربانی
۰/۰۱۵	۰/۲۷	۰/۳۶۹	سرقت	
۰/۰۴۷	۰/۶۳	۰/۶۹۷	تهدید	
۰/۱۱۱	۱/۸۳	۰/۶۳۲	طلاق	آسیب‌دیده
-۰/۰۳۵	۰/۱۷	۰/۰۴	خودکشی	
۰/۱۲۳	۰/۴۴	۰/۴۱۱	رابطه نامشروع	
-۰/۰۰۶	۰/۵۱	۰/۴۹۷	سرقت	مجرم
۰/۰۷۱	۰/۴۱	۰/۶۳۳	قتل	
۰/۱۶۵	۰/۴۱	۰/۶۵۷	خیانت	
۰/۰۹۵	۴/۷۶	۰/۷۳۹	قربانی	مجموع
۰/۱۵۱	۲/۴۶	۰/۶۰۰	جرم (مجرم)	
۰/۱۶۸	۸	۰/۵۶۴	آسیب‌دیده	

نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد که به‌طور کلی، با گذشت زمان (از سال ۱۳۵۸ به سمت ۱۳۹۹)، تعداد انعکاس اخبار مربوط به آسیب‌ها و جرایم زنان در روزنامه خراسان به‌طور معناداری افزایش یافته است. این افزایش برای تمام موارد بررسی شده (به‌جز خودکشی) از نظر آماری معنادار ($p < 0.01$) و قوی است.

با این حال، بررسی ستون آخر جدول (ضریب همبستگی سال با تغییرات سالانه) نشان می‌دهد که نرخ این افزایش، منظم و پیوسته نبوده است. هیچ‌کدام از ضرایب همبستگی در این ستون معنادار نیستند. این یافته بدان معناست که اگرچه روند کلی انعکاس اخبار افزایشی بوده، اما این افزایش با نوسانات زیادی در سال‌های مختلف همراه بوده و از یک الگوی رشد ثابت و منظم پیروی نکرده است؛ یعنی در برخی سال‌ها شاهد افزایش شدید و در برخی دیگر کاهش یا افزایش اندک بوده‌ایم.

۱. $p < 0.01$ (ضرایب بلدشده معنادار هستند).

برای بررسی بیشتر روند در طول زمان، میانگین سالانه انعکاس اخبار در دهه‌های مختلف (۱۳۶۰، ۱۳۷۰، ۱۳۸۰ و ۱۳۹۰) مقایسه شد. نتایج تحلیل واریانس (ANOVA) در جدول ۴ نشان می‌دهد که میانگین انعکاس اخبار برای تمام موارد (به جز خودکشی) در طول این چهار دهه، تفاوت معناداری داشته و روند کلی آن افزایشی بوده است.

جدول ۴. مقایسه میانگین سالانه انعکاس اخبار در دهه‌های مختلف (۱۳۶۰ تا ۱۳۹۰)

Sig	F	میانگین انعکاس اخبار در دهه‌های ۶۰ تا ۹۰				آزمون معنی‌داری	
		دهه ۶۰	دهه ۷۰	دهه ۸۰	دهه ۹۰		
۰/۰۰	۸/۲۲	۳۲/۲	۱۹/۰	۱۴/۴	۶/۱	قتل	قربانی
۰/۰۰	۷/۳۵	۱۸/۵	۱۵/۰	۳/۰	۰/۴	سرقت	
۰/۰۰	۲۴/۹۲	۲۷/۰	۹/۶	۰/۲	۰/۰	تهدید	
۰/۰۰	۳۲/۷۰	۴۹/۰	۸/۸	۰/۱	۰/۱	طلاق	آسیب‌دیده
۰/۰۰	۱۷/۵۸	۱۰/۲	۵/۹	۲۲/۳	۸/۱	خودکشی	
۰/۰۰	۱۳/۵۴	۲۶/۴	۱۸/۰	۰/۶	۱/۳	رابطه نامشروع	
۰/۰۰	۲۵/۰۰	۲۲/۳	۱۴/۸	۵/۰	۲/۹	سرقت	مجرم
۰/۰۰	۱۲/۹۷	۹/۸	۴/۵	۲/۲	۱/۰	قتل	
۰/۰۰	۲۱/۹۳	۱۳/۶	۰/۹	۰/۱	۰/۰	خیانت	
۰/۰۰	۲۳/۵۴	۱۷۷/۳	۹۲/۱	۲۰/۵	۸/۴	قربانی	مجموع
۰/۰۰	۲۷/۳۴	۸۲/۰	۳۷/۳	۱۰/۲	۵/۸	جرم	
۰/۰۰	۲۸/۲۹	۲۲۹/۳	۶۸/۶	۲۷/۱	۱۰/۸	آسیب‌دیده	

(توجه: برای خودکشی، بیشترین میانگین در دهه ۷۰ بوده است)

جمع‌بندی یافته‌ها

چنان‌که نتایج نشان می‌دهد، طی سال‌های مورد بررسی (۱۳۵۸-۱۳۹۹)، میزان توجه روزنامه خراسان به انعکاس اخبار مربوط به آسیب‌ها و جرایم زنان، افزایش معناداری داشته است. اگرچه این افزایش، یکنواخت و پیوسته نبوده و با نوسانات سالانه زیادی همراه بوده است، اما روند کلی درازمدت، به‌طور معناداری افزایشی بوده است (به‌استثنای مورد خودکشی که روند متفاوتی را نشان می‌دهد).

نتیجه‌گیری

امروزه بخش عمده‌ای از دانش و شناخت ما از جهان پیرامون، از طریق رسانه‌ها شکل می‌گیرد؛ آن‌ها جهان را برای ما روایت و تفسیر می‌کنند. با توجه به این‌که "جنسیت" یکی از معیارهای مهم در انتخاب و پردازش خبر است و همچنین نحوهٔ برساخت نقش‌های جنسیتی در رسانه به شکل‌گیری الگوهای رفتاری در جامعه کمک می‌کند، چگونگی بازنمایی زنان در رسانه‌ها به‌طور مستقیم بر برساخت اجتماعی هویت زنانه و مفهوم زنانگی تأثیرگذار است. روزنامه‌ها، به‌عنوان یکی از ابزارهای مهم انعکاس خبر، در این فرایند نقش مؤثری دارند. نحوهٔ بازنمایی اخبار مرتبط با آسیب‌های اجتماعی و جرایم زنان نیز جایگاه ویژه‌ای در تعریف و تثبیت نقش و جایگاه زن در جامعه ایفا می‌کند. بازنمایی رسانه‌ای، از طریق فرایندهای توصیف، مفهوم‌سازی و برجسته‌سازی، بینش ما را نسبت به نقش‌های جنسیتی شکل می‌دهد.

نوع بازنمایی اخبار می‌تواند مخاطب را متقاعد سازد که موضوعی را به‌عنوان یک آسیب اجتماعی مهم قلمداد کند یا آن را نادیده بگیرد. در بررسی اخبار صفحهٔ حوادث روزنامهٔ خراسان طی دورهٔ ۴۲ سالهٔ مطالعه‌شده، زنان به‌طور عمده در سه نقش "قربانی"، "آسیب‌دیده" و "مجرم" بازنمایی شده‌اند. یافته‌ها نشان داد که بازنمایی زنان در نقش "آسیب‌دیده" در دهه‌های اخیر افزایش چشمگیری داشته است. این برجسته‌سازی، در کنار بازنمایی خشونت علیه زنان در نقش‌های "قربانی"، می‌تواند به‌طور ناخواسته به تحکیم فرهنگ مردسالار و تثبیت جایگاه بالقوهٔ زنان به‌عنوان قربانی در جامعه کمک کند.

برجسته‌سازی خشونت‌های جسمی و جنسی علیه زنان در روزنامه، و در مقابل، بازنمایی کمتر خشونت‌های اقتصادی (مانند سوءاستفادهٔ مالی مردان از زنان از طریق عقد موقت) یا بازنمایی زنانی که در احقاق حقوق خود ناتوان بوده‌اند، همگی می‌توانند برساختی از کلیشه‌های جنسیتی و تأییدی بر موضع فرو دست سستی زنان در جامعه باشند. نمونه‌های آن، از زنانی که قربانی خشونت فیزیکی مرگبار مردان می‌شوند تا زنانی که قربانی تهدید و خشونت کلامی هستند، در اخبار مشاهده می‌شود. همچنین، بازنمایی کلیشه‌هایی چون ناآگاهی و سهل‌انگاری زنان دربارهٔ عواقب ازدواج غیررسمی، و برجسته‌کردن مشکلات زنانی که حاصل این‌گونه ازدواج‌ها هستند (مانند عدم برخورداری از شناسنامه)، می‌تواند این کلیشه‌ها را تقویت کند. البته گاهی بازنمایی زنان از حالت کنشگری به‌طور کامل منفعلانه خارج شده و آنان را در موضع کنشگری فعال‌تر (هرچند واکنشی) نشان می‌دهد؛ مانند زنی که از ترس ابتلا به بیماری‌های مقاربتی از سوی همسرش، او را تهدید به طلاق می‌کند.

پوشش محدود و دیر هنگام مسایل مربوط به برخی گروه‌های آسیب‌پذیر مانند زنان ترنس، نشان‌دهندهٔ عدم توجه جدی به حضور و چالش‌های این افراد در جامعه، حداقل در بازنمایی‌های اولیهٔ رسانه‌ای، بوده است. هرچند در موارد انگشت‌شمار بازنمایی‌های شده طی

۴۲ سال، تلاش‌هایی برای اتخاذ رویکرد حمایتی دیده می‌شود، اما عدم برجسته‌سازی این موضوعات مانع از شکل‌گیری بینشی مطلوب و فراگیر نسبت به این افراد در اذهان عمومی شده است.

در بازنمایی زنان آسیب‌دیده، "طلاق" با ۵۸۰ مورد، بیشترین فراوانی را داشته و بازنمایی آن از سال ۱۳۸۶ به‌طور محسوسی آغاز شده و در سال‌های پایانی دهه ۱۳۹۰ به اوج خود رسیده است. طلاق اغلب در ستون پرمخاطب "امتداد تاریکی"^۱ تاریکی و در قالب روایت‌هایی از دوستی‌های پیش از ازدواج که به ازدواج و سپس طلاق منجر شده، مطرح شده است. در این روایت‌ها، دختران و زنان اغلب به‌عنوان فردی تصویر شده‌اند که باید به‌تنهایی تبعات یک رابطه خارج از عرف را تحمل کنند. فراوانی بالای بازنمایی "رابطه نامشروع" (۴۶۶ مورد) و "دوستی با غیرهمجنس" (۴۵۹ مورد) نیز حاکی از برجسته‌سازی این نوع روابط در صفحه حوادث است. بازنمایی دخترانی که از سر ناآگاهی یا بی‌دقتی در حفظ حریم‌ها، درگیر رابطه نامشروع شده و "بزرگ‌ترین سرمایه زندگی خود را از دست داده‌اند" (به تعبیر نویسنده خبر)، نوعی بازنمایی "بزه دیده بزه انگار"^۲ را نشان می‌دهد.

بازنمایی "خودکشی" (۴۸۱ مورد) که بیشترین فراوانی آن در سال‌های ۱۳۶۵ تا ۱۳۷۲ بوده است، در آن دوره و با توجه به حضور کمرنگ‌تر گفتمان‌های فمینیستی و حقوق بشری، اغلب با عناوینی تحقیرآمیز یا تقلیل‌گرایانه (مانند خودکشی از روی جهالت، نادانی، سیر شدن از زندگی، یا ناشی از بیماری روانی) همراه بوده است. به نظر می‌رسد تغییر نگاه به جنسیت زنانه در سال‌های بعد، به کاهش بازنمایی تصاویر منفی و کلیشه‌ای از زنان در این زمینه کمک کرده است. بازنمایی محدود و اغلب در لفافه آسیب‌های اجتماعی جدیدتر مانند "ازدواج سفید"، "شوگردی"، و "مشاغلی چون" اهدای تخمک و رحم اجاره‌ای"، "ماساژور غیرهمجنس" و "موسیقی زیرزمینی"، می‌تواند حاکی از رویکرد محافظه‌کارانه روزنامه در بازنمایی کامل واقعیت‌های جامعه و عدم ارائه برساختی اندیشمندانه برای مواجهه مخاطب با این پدیده‌های اجتماعی باشد.

در بازنمایی زنان به‌عنوان "مجرم"، اغلب ارتکاب جرم (به‌ویژه جرایم سنگین‌تر) با معاونت یک مرد بازنمایی شده است. زن برای ارتکاب سرقت‌هایی فراتر از جیب‌بری یا کیف‌قاپی (مانند سرقت خودرو)، به‌طور معمول در همکاری با یک مرد تصویر می‌شود. در قتل نیز، به‌ویژه در قتل‌های ناموسی، اغلب شاهد حضور مرد دیگری به‌عنوان شریک یا محرک هستیم. این نوع بازنمایی می‌تواند برساختی از کلیشه‌های جنسیتی مانند ناتوانی یا وابستگی زن باشد.

۱. ستون امتداد تاریکی از فرودین سال ۸۷ آغاز شد و با قلمی داستان‌گونه به روایت زندگی افرادی که جهت دریافت مشاوره توسط پلیس به واحد خدمات مشاوره و مددکاری نیروی انتظامی ارجاع داده شده‌اند می‌پردازد. لازم به ذکر است بخش قابل توجهی از کدها از این ستون پرمخاطب استخراج شده است.

2. Victim Blaming

با توجه به پرمخاطب بودن صفحه حوادث و به‌ویژه ستون "امتداد تاریکی" که حجم قابل توجهی از داده‌های این پژوهش را شامل می‌شود و نقش مهمی در شکل‌دهی به ذهنیت مخاطب درباره آسیب‌های اجتماعی و جایگاه زن در روایت‌های داستان‌گونه دارد (تا جایی که منجر به چاپ کتابی پر فروش با همین عنوان شده است)، پیشنهاد می‌شود که این ستون و به‌طور کلی صفحه حوادث، با دقت نظر ویژه و رویکردی علمی‌تر به تحلیل و تبیین مسایل اجتماعی پردازد. لازم است روزنامه نسبت به نقش خود در برساخت هویت زنانه و تأثیر بازنمایی‌ها بر نگرش جامعه به جایگاه زن در بروز یا پیشگیری از جرم، آگاه بوده و دقت نظر لازم را به خرج دهد تا از بازتولید ناخواسته کلیشه‌های سنتی و آسیب‌زای جنسیتی مصون بماند.

در خصوص یافته‌های کمی، همان‌طور که در بخش یافته‌ها (جداول ۳ و ۴) نشان داده شد، به‌طور کلی، میزان انعکاس اخبار مربوط به آسیب‌ها و جرایم زنان در روزنامه خراسان طی ۴۲ سال گذشته، به‌جز مورد خودکشی، افزایش معناداری داشته است. اگرچه این افزایش روندی یکنواخت و پیوسته نداشته و با نوسانات سالانه زیادی همراه بوده است، اما روند کلی درازمدت، افزایشی و از نظر آماری معنادار است. این امر می‌تواند نشان‌دهنده افزایش وقوع این آسیب‌ها و جرایم در جامعه، یا افزایش توجه رسانه‌ای به آن‌ها، یا ترکیبی از هر دو باشد که نیازمند بررسی‌های بیشتر است.

منابع

- احمدی، ثریا؛ عقیلی، سید وحید، مهدی‌زاده، سید محمد و مظفری، افسانه (۱۳۹۴). رسانه‌ها و مسئله هویت جنسیتی بازنمایی‌شده (رهیافتی تحلیلی به مناقشه تاریخی نقش رسانه‌ها در بازتولید و ترویج نابرابری جنسیتی). مطالعات رسانه‌ای، ۱۰ (۳۱)، ۷-۱۸.
- افشارکهن، جواد (۱۳۸۸). گونه‌شناسی مسایل اجتماعی جوانان ایران با تأکید بر وضعیت دختران. مطالعات راهبردی زنان، ۱۱ (۴۴)، ۱۱۱-۱۴۱.
- بختیاری، فاطمه (۱۳۹۲). تفسیر فمینیستی نظریه نفس اسپینوزا. فلسفه، ۱۱ (۲۱)، ۴۷-۶۴.
- بدیعی، نعیم و قندی، حسین (۱۴۰۲). روزنامه‌نگاری نوین. تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی.
- پورقنبری مروسست، نجمه (۱۳۹۱). بازنمایی خشونت علیه زنان در روزنامه‌های یومیه کشور در سال ۱۳۹۱. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه یزد، دانشکده علوم اجتماعی.
- خطیبی، اعظم (۱۳۸۸). رویکرد جامعه‌شناختی به نقش زنان در نهادینه سازی فرهنگ ایثار و شهادت در جامعه. نشست ملی نهادینه سازی فرهنگ ایثار و شهادت در جامعه.
- رابینگتن، ارل و واینبرگ، مارتین (۱۳۸۲). رویکردهای نظری هفتگانه در بررسی مسایل اجتماعی. ترجمه رحمت‌اله صدیق سروستانی. تهران: نشر دانشگاه تهران.
- راودراد، اعظم و صدیقی خویدکی، ملکه (۱۳۸۵). تصویر زن در آثار سینمایی. مطالعات فرهنگی و ارتباطات، ۲ (۶)، ۳۱-۵۶.
- زابلی‌زاده، اردشیر؛ صادقی، جواد و پورجعفری، علیرضا (۱۴۰۱). الگوی روزنامه‌نگاری تلویزیونی در پیشگیری از جرم. رسانه، ۳۳ (۱)، ۵-۴۱.

- سلطانی‌گرد فرامرزی، مهدی و رحمتی، محمدمهدی (۱۳۸۶). شیوه‌های بازنمایی جنسیت در سینمای ایران. *مطالعات فرهنگی و ارتباطات*، ۳(۱۰)، ۷۹-۹۸.
- شاهرخ، لیلا و هاشمی، شهناز (۱۳۹۶). ستنز پژوهی بازنمایی زنان در سینمای ایران. *جامعه، فرهنگ و رسانه*، ۶(۲۲)، ۶۹-۹۸.
- صادقی فسایی، سهیلا و کریمی، شیوا (۱۳۸۴). کلیشه‌های جنسیتی سریال‌های تلویزیونی ایرانی سال ۱۳۸۳. *زن در توسعه و سیاست*، ۳(۳): ۵۹-۸۹.
- عابدینی، ناصر (۱۳۸۹). تصویر زنان در رادیو ایران (مطالعه موردی برنامه جمعه ایرانی). تهران: نشر طرح آینده.
- فرجی‌ها، محمد (۱۳۸۵). بازتاب رسانه‌ای جرم. *رفاه اجتماعی*، ۶(۲۲)، ۵۷-۸۶.
- فرجی‌ها، محمد و همت‌پور، بهاره (۱۳۹۲). تحلیل نحوه بازنمایی بزه‌دیدگی زنان در روزنامه‌ها. *مجله جهانی رسانه*، ۸(۱)، ۱-۲۰.
- فولادیان، مجید و زیدانلویی، فاطمه (۱۴۰۰). بازنمایی صد ساله زیست روزمره زنان در فضای شهر تهران در آینه مطبوعات. تهران: نشر شهر.
- کریمی، معصومه؛ فرقانی، مهدی و هاشمی، شهناز (۱۳۹۹). مقایسه تطبیقی پوشش آسیب‌های اجتماعی در صفحه حوادث دو روزنامه کیهان و ایران. *مطالعات فرهنگی و ارتباطات*. doi: 10.22034/jcsc.2020.125297.2119
- لوزیک، دانیلین (۱۳۸۳). نگرشی نو در تحلیل مسایل اجتماعی. ترجمه سعید معیدفر. تهران: نشر امیرکبیر.
- معینی‌فر، حشمت‌السادات (۱۳۸۸). بازنمایی کلیشه‌های جنسیتی در رسانه: مطالعه موردی صفحه حوادث روزنامه همشهری. *تحقیقات فرهنگی ایران*، ۲(۷)، ۱۶۷-۱۹۷.
- نوروزی، نادر (۱۳۸۴). بزه‌دیده‌شناسی زنان در جنگ. *زنان و خانواده*، ۱(۲)، ۷۳-۹۴.

- Abedini, N. (2010). *The image of women in Iranian radio: A case study of the Iranian Friday program*. Tehran: Tarh-e Ayandeh Publishing. [In Persian]
- Afshar-Kohan, J. (2009). Typology of social issues among Iranian youth with an emphasis on girls' situation. *Women Strategic Studies*, 11(44), 111-141. [In Persian]
- Ahmadi, S., Aqili, S. V., Mahdizadeh, S. M., & Mozaffari, A. (2015). Media and the issue of represented gender identity: An analytical approach to the historical controversy of media's role in reproducing and promoting gender inequality. *Media Studies*, 10(31), 7-18. [In Persian]
- Badi'i, N., & Ghandi, H. (2023). *Modern journalism*. Tehran: Allameh Tabataba'i University Press. [In Persian]
- Bakhtiari, F. (2013). A feminist interpretation of Spinoza's theory of the soul. *Philosophy*, 11(21), 47-64. [In Persian]
- Cavender, G., Bond-Maupin, L., & Jurik, N. (1999). The construction of gender in reality crime television. *Gender & Society*, 13(5), 643-663.
- Cohen, B. C. (1963). *The press and foreign policy*. Princeton University Press.
- Connell, R. W. (1987). *Gender and power: Society, the person, and sexual politics*. Polity Press.
- Farajiha, M. (2006). Media reflection of crime. *Social Welfare*, 6(22), 57-86. [In Persian]
- Farajiha, M., & Hemmatpour, B. (2013). Analysis of the representation of women's victimization in newspapers. *The Global of Communication Scholars*, 8(1), 1-20. [In Persian]
- Friedman, L. J. (1977). *Sex role stereotyping in the mass media: An annotated bibliography*. Garland Press.
- Fouladian, M., & Zeidanlouei, F. (2021). *A hundred-year representation of women's everyday life in Tehran's urban space through the lens of the press*. Tehran: Nashr-e Shahr. [In Persian]
- Gallagher, Margaret (1981). *Unequal Opportunities: The Case of Women and the Media*. Paris, France: UNESCO Press.
- Hall, S. (1997). *The Work of Representation, In Cultural Representation and Signifying Practice*. London: Sage Publication.

- Hall, S. (2003). Representation & the media [Video]. Media Education Foundation. <https://www.mediaed.org/transcripts/Stuart-Hall-Representation-and-the-Media-Transcript.pdf>
- Karimi, M., Forghani, M., & Hashemi, Sh. (2020). Comparative study of social harm coverage on the accident pages of Keyhan and Iran newspapers. *Cultural and Communication Studies Quarterly*. [In Persian] <https://doi.org/10.22034/jcsc.2020.125297.2119>
- Khatibi, A. (2009). A sociological approach to the role of women in institutionalizing the culture of sacrifice and martyrdom in society. National Conference on Institutionalization of the Culture of Sacrifice and Martyrdom in Society. [In Persian]
- Krippendorff, K. (2013). *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*. Sage Publications
- Loseke, D. (2004). *Thinking about social problems* (S. Moeidfard, Trans). Tehran: Amir Kabir Publishing. [In Persian]
- McCombs, M. E., & Shaw, D. L. (1972). The agenda-setting function of mass media. *Public Opinion*, 36(2), 176–187.
- McQuail, D. (2003). *Media accountability and freedom of publication*. Oxford University Press.
- Moeinifar, H. S. (2009). Representation of gender stereotypes in media: A case study of the accident page in Hamshahri newspaper. *Iranian Cultural Studies*, 2(7), 167–197. [In Persian]
- Naylor, B. (2001). Reporting violence in the British print media: Gendered stories. *The Howard Journal of Criminal Justice*, 40(2), 180–194.
- Norouzi, N. (2005). Victimology of women in war. *Women and Family*, 1(2), 73–94. [In Persian]
- Obeidat, R. (2002). Content and representation of women in the Arab media. Expert Group Meeting on “Participation and access of women to the media, and the impact of media on, and its use as an instrument for the advancement and empowerment of women”, Beirut, Lebanon, 12–15 November 2002. United Nations Division for the Advancement of Women.
- Pourghanbari Marvast, N. (2012). Representation of violence against women in daily newspapers of Iran in 2012 (Master’s thesis, Yazd University, Faculty of Social Sciences. [In Persian]
- Ravadr, A., & Khovaydaki, M. S. (2006). The image of women in cinematic works. *Cultural and Communication Studies*, 2(6), 31–56. [In Persian]
- Reiner, R. (1999). Discipline or Desubordination? Change Media Images of Crime. [online]. Available from: <http://openpdf.com/ebook>
- Richani, N. (2009). Yemen: An analysis of women in the media. ARTICLE 19. <https://www.article19.org/data/files/pdfs/publications/yemen-an-analysis-of-women-in-the-media.pdf>
- Rubington, E., & Weinberg, M. (2003). *Seven theoretical perspectives on social problems*. (R. Sadegh Seroustani, Trans.). Tehran: University of Tehran Press. [In Persian]
- Rubington, E., & Weinberg, M. S. (2015). *Deviance: The Interactionist Perspective (11th ed)*. Routledge.
- Sadeghi Fasaei, S., & Karimi, SH. (2005). Gender stereotypes in Iranian TV series 1383. *Woman in Development & Politics*, 3(3), 59–89. [In Persian]
- SHahrokh, L., & Hashemi, SH. (2017). Research synthesis on the representation of women in Iranian cinema. *Society Culture Media*, 6(22) 69-98. [In Persian]
- Soltani Gardfaramarzi, M., & Rahmati, M. M. (2007). Methods of representing gender in Iranian cinema. *Cultural Studies & Communication*, 3(10), 79–98. [In Persian]
- Spigel, L. (2001). *Welcome to the Dream House: Popular Media and Postwar Suburbs*. Durham, NC: Duke University Press.
- Watson, James and Hill, Anne (2006). *Dictionary of Media and Communication Studies, 7th Edition*. Hodder Arnold Publication.
- Zabolizadeh, A., Sadeghi, J., & Pourjafari, A. (2022). Television journalism model for crime prevention. *Media*, 33(1), 5–41. [In Persian] <https://doi.org/10.22034/bmsp.2022.264747>